

KALENDARIUM WYDARZEŃ MIĘDZYNARODOWYCH 1996–1997

KIERUNEK EUROATLANTYCKI

Rok 1996

6 stycznia – Po akceptacji przez prezydenta kongresowego planu finansowego zakończył się najdłuższy w historii USA okres zamknięcia urzędów federalnych z powodu braku środków budżetowych na ich działalność. Trwał od września 1995 r.

8 stycznia – W Paryżu w wieku 79 lat zmarł były prezydent Francji François Mitterrand.

12 stycznia – Sekretarz obrony USA William Perry poinformował, że Siły Implementacyjne zapewnią ochronę osobom powołanym do poszukiwania i badania dowodów zbrodni przeciwko ludzkości popełnionych w Bośni.

13–16 stycznia – Prezydent Izraela Ezer Weizman złożył wizytę w RFN. Doceniając obecną współpracę obu państw, stwierdził, że nie może być wybaczenia za Holocaust.

14 stycznia – Waszyngton poinformował, że emerytowani oficerowie amerykańskich sił zbrojnych rozpoczną szkolenie armii bośniackiej, by umożliwić jej osiągnięcie zdolności do obrony po opuszczeniu kraju przez siły NATO.

– Wybory prezydenckie w Portugalii wygrał socjalista Jorge Sampaio, pokonując konserwatywnego kandydata premiera Aníbala Cavaco Silve.

15 stycznia – Andreas Papandreu z powodów zdrowotnych ustąpił z funkcji premiera rządu greckiego. Trzy dni później zastąpił go inny polityk Ogólnogreckiego Ruchu Socjalistycznego (PASOK) Kostas Simitis.

19 stycznia – Międzynarodowy Trybunał ds. Zbrodni w byłej Jugosławii zwrócił się do NATO o zabezpieczenie masowych grobów w Bośni i pomoc w ściganiu zbrodniarzy wojennych. Sekretarz generalny i dowódca sił NATO w Europie stwierdzili, że funkcji tych nie przewiduje mandat IFOR.

20 stycznia – Prezydent Francji Jacques Chirac spotkał się z papieżem Janem Pawłem II. Przybył on do Watykanu i wbrew dyplomatycznemu obyczajowi nie odbył rozmów z przywódcami włoskimi. Afront francuskiego prezydenta spowodowany był głosowaniem Włoch za rezolucją ONZ potępiającą francuskie próby nuklearne na Pacyfiku. Z tego powodu odwołany został szczyt francusko-włoski w Neapolu.

26 stycznia – Kongres USA ratyfikował Układ START II o redukcji broni jądrowej dalekiego zasięgu, wzywając do podobnego kroku rosyjską Dumę Państwową.

29 stycznia – Francja poinformowała o zakończeniu serii prób z bronią jądrową (ostatnią przeprowadzono 27 stycznia) oraz że zgromadzone podczas nich dane pozwalają zastąpić dalsze próby symulacjami komputerowymi.

– NATO wystosowała zaproszenie do zindywidualizowanego pogłębionego dialogu opartego na treści *Studium o rozszerzeniu NATO*. Skierowane ono zostało do państw partnerskich Sojuszu, które określają obszary swojego zainteresowania w Indywidualnych Dokumentach Dyskusyjnych. Ostatecznie dialog rozpoczął się wiosną i trwał do jesieni 1996 r., przebiegając w formie spotkań indywidualnych i wspólnych briefingów dla wszystkich państw uczestniczących w procesie. Wstępnej oceny dialogu dokonano podczas spotkań ministerialnych NAC i NACC 10 i 11 grudnia.

31 stycznia – Po mediacji ze strony NATO Grecja i Turcja zaczęły wycofywać swoje oddziały wojskowe ze spornego obszaru wokół wysepki Imia na Morzu Egejskim.

1 lutego – Sekretarz generalny NATO Javier Solana potwierdził w Brukseli, że poszerzenie NATO i partnerstwo z Rosją traktuje nierozdzielnie, podobnie jak rozszerzenie NATO i UE.

– Podczas wizyty w USA prezydenta Francji Jacquesa Chiraca prezydent Clinton poparł francuskie wysiłki na rzecz stworzenia europejskich zdolności obronnych przez europejskich członków NATO, zaznaczając jednocześnie, że podstawowa struktura Sojuszu powinna pozostać bez zmian. W podobnym tonie utrzymane było wystąpienie Chiraca przed połączonymi izbami Kongresu USA.

9 lutego – W londyńskiej dzielnicy Dockland eksplodował silny ładunek wybuchowy. Do zamachu przyznała się IRA, ogłaszając jednocześnie zerwanie zawieszenia broni trwającego od 17 miesięcy. Ponad 100 osób odniosło obrażenia. Rząd Johna Majora zerwał stosunki z Sinn Fein.

22 lutego – Prezydent Jacques Chirac ogłosił plany reformy systemu obronnego Francji, w tym redukcję liczebności sił zbrojnych o 1/3 i ich pełną profesjonalizację.

22–23 lutego – W Warszawie odbyło się spotkanie ministrów obrony Polski, Niemiec i Danii. Omawiano problemy współpracy wojskowej oraz zagadnienia bezpieczeństwa państw regionu Morza Bałtyckiego i Europy Środkowej.

23 lutego – W Londynie nadzwyczajna sesja UZE przyjęła dokument precyzujący stanowisko tej organizacji na Konferencję Międzyrządową UE. Podkreślono, że NATO jest głównym instrumentem realizującym politykę obronną Europy.

28 lutego – Premier Grecji Kostas Simitis zapowiedział, że Grecja zawetuje porozumienie UE z Turcją o unii celnej, jeśli Turcja utrzymywać będzie agresywność wobec Grecji.

– Premierzy Wielkiej Brytanii i Irlandii ogłosili, że 10 czerwca rozpoczną się rozmowy w sprawie przyszości Ulsteru. Z rozmów wykluczono Sinn Fein.

2 marca – Rada Północnoatlantycka uzgodniła ogólne zasady ewentualnego wykorzystywania amerykańskich zasobów wojskowych w operacjach prowadzonych przez europejskich członków NATO bez udziału USA.

3 marca – Parlament turecki zatwierdził skład rządu islamisty Mesuta Yilmaza (6 czerwca zrezygnował on z urzędu).

16 marca – Z powodu trwającego od stycznia kryzysu rządowego prezydent Włoch Oscar Luigi Scalfaro rozwiązał parlament i rozpiisał nowe wybory.

19–22 marca – Sekretarz stanu USA Warren Christopher odwiedził Czechy, Rosję i Ukrainę. W rozmowach z gospodarzami poruszano kwestie architektury bezpieczeństwa europejskiego.

20 marca – W przemówieniu wygłoszonym w Pradze w obecności szefów dyplomacji 12 państw środkowoeuropejskich Warren Christopher potwierdził wolę rozszerzenia NATO, bez względu na wydarzenia w Rosji.

3 kwietnia – Amerykański sekretarz handlu Ron Brown zginął w katastrofie lotniczej nad Chorwacją w czasie misji związanej z powojenną odbudową byłej Jugosławii.

21 kwietnia – Wybory parlamentarne we Włoszech wygrała koalicja centrolewicowa. Premierem rządu został Romano Prodi.

kwiecień/maj – Sekretarz generalny NATO odwiedził środkowoeuropejskie państwa uczestniczące w Partnerstwie dla Pokoju. Podczas rozmów z szefami państw i rządów omawiał kwestie pogłębionego dialogu kraje partnerskie – NATO, zapewniając, że proces rozszerzenia Sojuszu posuwa się naprzód.

4 maja – W Hiszpanii – po zwycięstwie odniesionym przez prawicę w wyborach parlamentarnych z 3 marca – urząd premiera objął konserwatysta Jose Maria Aznar, zastępując na tym stanowisku kierującego rządem od 13 lat socjalistę Felipe Gonzaleza.

7–8 maja – W Birmingham spotkali się szefowie dyplomacji i ministrowie obrony państw Unii Zachodnioeuropejskiej. Omawiano sprawy Europejskiej Tożsamości Bezpieczeństwa i Obrony oraz stosunków UZE z Rosją i Ukrainą.

– Kostis Stefanopoulos jako pierwszy w historii szef państwa greckiego złożył oficjalną wizytę w Waszyngtonie.

15–31 maja – W Wiedniu odbyła się Konferencja Przeglądowa Traktatu CFE. Uzgodniono korekty tzw. pułapów flankowych.

3 czerwca – W Berlinie odbyło się spotkanie ministerialne Rady Północnoatlantyckiej. Poświęcono je przede wszystkim sprawie reformy wojskowej Sojuszu, koncepcji Połączonych Sił Wielonarodowych do Zadań Specjalnych (CJTF) oraz dostosowań NATO do nowych warunków środowiska bezpieczeństwa europejskiego.

4–6 czerwca – Mary Robinson jako pierwszy w historii szef państwa irlandzkiego złożyła oficjalną wizytę w Londynie.

5 czerwca – Kanclerz Kohl i prezydent Chirac omawiali w Paryżu kwestie współpracy wojskowej RFN i Francji.

8 czerwca – Prezydent Chirac ogłosił powrót Francji do struktur wojskowych NATO, warunkowany zakończeniem reformy wojskowej NATO odzwierciedlającej europejską tożsamość obronną. W następstwie tego kroku 13 czerwca w spotkaniu Komitetu Wojskowego NATO uczestniczył minister obrony tego państwa (po raz pierwszy od 30 lat).

10 czerwca – W Belfaście rozpoczęły się oficjalne rozmowy pokojowe w sprawie Irlandii Północnej. Po serii zamachów bombowych przeprowadzonych przez IRA z negocjacji wykluczono partię Sinn Fein.

28 czerwca – Premierem Turcji został Necmettin Erbakan z Partii Dobrobytu, która utworzyła koalicję z Partią Słusznej Drogi Tansu Ciller.

12 sierpnia – Podczas wizyty w Teheranie premier rządu tureckiego podpisał z Iranem długoletni kontrakt na dostawy gazu ziemnego o wartości 23 mld dol. Porozumienie to skrytykowały władze USA.

15 sierpnia – Senator Robert Dole otrzymał nominację Partii Republikańskiej w wyborach prezydenckich w USA (kandydatem republikanów na wiceprezydenta został Jack Kemp).

29 sierpnia – Formalną nominację Partii Demokratycznej na prezydenta i wiceprezydenta otrzymali Bill Clinton i Al Gore.

sierpień – W wyniku starć Greków i Turków na Cyprze doszło do wypadków śmiertelnych.

6 września – W przemówieniu wygłoszonym w Stuttgarcie (w 40. rocznicę wystąpienia Jamesa Byrnesa) sekretarz stanu USA Warren Christopher poparł plany rozszerzenia NATO i zapowiedział zawarcie odrębnego porozumienia Sojuszu z Rosją.

15 września – Umberto Bossi, przywódca Ligi Północnej, ogłosił w Wenecji powstanie niezależnego państwa w północnych Włoszech. Władze w Rzymie nazwały to „sztucznym i śmiesznym wydarzeniem”.

22 września – Wybory parlamentarne w Grecji wygrał Ogólnogrecki Ruch Socjalistyczny. Funkcję premiera ponownie objął Kostas Simitis.

27 września – Po spotkaniu ministrów obrony NATO sekretarz obrony USA stwierdził, że Estonia, Litwa i Łotwa nie są jeszcze gotowe do członkostwa w Sojuszu.

4–7 października – Premier Turcji złożył wizytę w Libii. Wywołało to falę krytyki ze strony europejskich i północnoamerykańskich sojuszników Ankarę.

7–8 października – Przewodniczący prezydenckiej Rady Bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej Aleksandr Lebed złożył wizytę w Kwaterze Głównej NATO. Podczas rozmów nakłaniał Zachód do partnerstwa z Rosją, opartego na wspólnym podejmowaniu i wykonywaniu decyzji w sprawach bezpieczeństwa europejskiego.

9 października – Mimo protestów Wysokiego Komisarza ONZ ds. Uchodźców władze Bawarii rozpoczęły deportację jugosłowiańskich uchodźców wojennych przebywających na terenie tego landu. W poprzednim miesiącu władze federalne RFN poinformowały

mowały, że większość z 320 tys. uchodźców wojennych z Bałkanów będzie musiała opuścić Niemcy.

22 października – W przemówieniu wygłoszonym w Detroit prezydent Clinton potwierdził przywództwo USA w świecie oraz zapowiedział przyjęcie nowych członków do NATO do 1999 r.

25 października – Premier Norwegii Gro Harlem Brundtland zrezygnowała z urzędu.

30 października – Szwajcaria zapowiedziała przystąpienie do programu Partnerstwa dla Pokoju.

31 października – Helmut Kohl został najdłużej w historii urzędującym kanclerzem RFN. Jego kadencja przekroczyła czas urzędowania Konrada Adenauera, który sprawował tę funkcję w latach 1949–1963.

5 listopada – Wybory prezydenckie w USA wygrał sprawujący ten urząd demokracja Bill Clinton, pokonując republikanina Boba Dole'a. Nastąpiła seria dymisji na najwyższych stanowiskach w administracji. (W styczniu Madeleine Albright, dotychczasowy ambasador USA w ONZ, objęła stanowisko sekretarza stanu, a republikański senator William Cohen urząd sekretarza obrony).

9 listopada – W Neapolu oficjalnie zainaugurowano działalność europejskich sił szybkiego reagowania, złożonych z 10 tys. żołnierzy, przeznaczonych do operacji pokojowych NATO i UZE, a przeprowadzanych z mandatu ONZ.

14 listopada – Parlament Hiszpanii uchwalił ustawę zezwalającą rządowi na podjęcie formalnych działań prowadzących do pełnego udziału kraju w strukturach wojskowych NATO.

15 listopada – Prezydent Clinton zaakceptował plan kontynuacji operacji pokojowej NATO w Bośni, co otworzyło drogę do uzgodnienia szczegółów Sił Stabilizacyjnych (SFOR).

19–20 listopada – W Ostendzie spotkali się szefowie dyplomacji i ministrowie obrony państw Unii Zachodnioeuropejskiej. Omawiano kwestie rozwoju zdolności operacyjnych UZE oraz stosunków organizacji z Unią Europejską.

2–3 grudnia – W Lizbonie odbyło się spotkanie szefów państw Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Przyjęto dokument końcowy zawierający deklarację szczytu, deklarację w sprawie kompleksowego modelu bezpieczeństwa europejskiego w XXI wieku oraz aneksy w sprawie planu kontroli zbrojeń, a także programu prac Forum Współpracy w dziedzinie Bezpieczeństwa. Przewodnictwo Organizacji od Szwajcarii przejęła Dania. Uzgodniono, że w 1998 r. przewodnictwo OBWE będzie sprawować Polska.

4 grudnia – Wielka Brytania mianowała pierwszego cywilnego gubernatora Gibraltaru.

10 grudnia – W Brukseli odbyło się spotkanie ministerialne Rady Północnoatlantyckiej. Dyskusja skoncentrowała się na sprawie rozszerzenia Sojuszu, wewnętrznej reformy oraz stosunków z Rosją. Zapowiedziano zwołanie w Madrycie w lipcu 1997 r. spotkania szefów państw, podczas którego m.in. pierwsze państwa miałyby zostać zaproszone do

rozmów przedakcesyjnych. Określono również wstępnie zakres przedmiotowy tego spotkania. Zatwierdzono kontynuowanie operacji pokojowej NATO w Bośni i Hercegowinie.

11 grudnia – Podczas spotkania ministerialnego NACC Szwajcaria przystąpiła do PdP. Sekretarz generalny NATO wykluczył możliwość zawarcia jeszcze w tym roku porozumienia z Rosją.

16 grudnia – Malcolm Rifkind ostrzegł, że dalsza militaryzacja Cypru może zniweczyć nadzieje na rozpoczęcie rozmów pokojowych na początku 1997 r.

– Minister spraw zagranicznych Turcji Tansu Ciller udała się w podróż do Rosji. Głównym tematem rozmów było wstrzymanie rosyjskich planów sprzedaży Cyprowi broni raketowej. (W styczniu 1997 r. Rosja rozpoczęła dostawy rakiet na wyspę).

19 grudnia – W Warszawie odbyło się spotkanie ministrów spraw zagranicznych Trójkąta Weimarskiego. Głównym tematem rozmów szefów dyplomacji Francji, Niemiec i Polski była kwestia rozszerzenia NATO.

20 grudnia – Zakończyła się trwająca rok operacja pokojowa NATO w Bośni i Hercegowinie („Wspólny Wysilek”). Liczące 60 tys. Siły Implementacyjne zostały zastąpione przez około 30-tysięczne Siły Stabilizacyjne, wypełniające mandat zaplanowany na 18 miesięcy. Poprzedniego dnia sekretarz stanu USA stwierdził, że ewentualne ściganie zbrodniarzy wojennych przez wojska NATO nie jest ich zadaniem.

Rok 1997

10 stycznia – Sekretarz generalny NATO podczas wizyty w Waszyngtonie konsultował swój mandat do negocjowania z Rosją kwestii podstaw jej stosunków z Sojuszem (przed planowaną wizytą w Moskwie).

20 stycznia – Javier Solana odwiedził Moskwę i omówił z Jewgienijem Primakowem treść przyszłego porozumienia Rosja–NATO. Nie doszło do zbliżenia stanowisk, choć zapowiedziano kontynuowanie rozmów.

– Chiny ogłosiły swój sprzeciw wobec planów rozszerzenia NATO, uznając je za część szerszego planu zwiększenia dominacji Zachodu w świecie i podważenia pozycji ChRL.

21 stycznia – W Wiedniu rozpoczęły się negocjacje w sprawie adaptacji Traktatu CFE. Mandat do ich rozpoczęcia zawarto w dokumencie wydanym po lizbońskim szczycie OBWE.

3 lutego – W Warszawie odbyło się spotkanie ministrów obrony Francji, Niemiec i Polski (w ramach Trójkąta Weimarskiego). Główny przedmiot rozmów stanowiła kwestia rozszerzenia NATO.

7 lutego – Podczas waszyngtońskiego spotkania wiceprezydenta Ala Gore’a z premierem Wiktorem Czernomyrdinem ogłoszono na 20–21 marca datę spotkania Clinton–Jelcyn. Miejscem spotkania będą Helsinki.

8 lutego – Wspólne stanowisko w sprawie dostosowania Traktatu CFE do nowej sytuacji ogłosiły państwa NATO, proponując m.in. jednostronne redukcje liczebności swych sił zbrojnych.

9–10 lutego – Sekretarz generalny NATO złożył wizytę w Turcji, omawiając m.in. ostatnie nieporozumienia tego kraju z Sojuszem na tle redukcji zbrojeń konwencjonalnych i rozszerzenia NATO. W następnych dniach odwiedził Mołdawię, Gruzję, Armenię i Azerbejdżan. Serię ostatnich wizyt skrytykowała Rosja, oskarżając NATO o utrudnianie procesów integracji na obszarze byłego ZSRR.

19 lutego – Sekretarz stanu USA Madeleine Albright po serii wizyt w stolicach głównych państw NATO odwiedziła Moskwę, gdzie omówiła z władzami rosyjskimi kwestie współpracy Rosja–NATO. Podczas tych spotkań stwierdziła, że rozmowy z kandydatami do członkostwa w NATO powinny się zakończyć w grudniu 1997 r., by kolejnych kilkanaście miesięcy można było przeznaczyć na ratyfikację tych uzgodnień w parlamentach dotychczasowych państw członkowskich Sojuszu.

23 lutego – Minister Primakov spotkał się w Brukseli z Javierem Solaną. Omówiono kwestie formalnych ram porozumienia NATO–Rosja.

24 lutego – Prezydent Chirac oficjalnie poparł starania Rumunii o członkostwo w NATO w pierwszej grupie zaproszonych państw.

UNIA EUROPEJSKA

Rok 1996

1 stycznia – Włochy objęły na 6 miesięcy przewodnictwo w Unii Europejskiej.

– Weszła w życie unia celna między Turcją a UE.

22–24 stycznia – W Brukseli odbyła się konferencja Unii Europejskiej poświęcona unii walutowej. Wyrażono sceptycyzm co do możliwości jej realizacji w 1999 r.

30 stycznia – Rządy Francji i RFN ogłosiły szeroko zakrojone programy reform gospodarczych.

– Ministrowie spraw zagranicznych UE polecieli Komisji Europejskiej rozpoczęcie negocjacji z Albanią w sprawie układu stowarzyszeniowego.

styczeń – Komisja Europejska poinformowała o rozpoczęciu rozmów z Armenią, Azerbejdżanem i Gruzją w sprawie porozumień o współpracy i partnerstwie. Jednocześnie poinformowano, że na przebieg rozmów może mieć wpływ fakt utrzymywania się konfliktów na obszarach tych państw.

22–24 lutego – W Londynie podczas nadzwyczajnego spotkania Zgromadzenia Unii Zachodnioeuropejskiej uzgodniono stanowisko organizacji na zbliżającą się Konferencję Międzyrządową UE. Przyjęto również raporty w sprawie politycznych i wojskowych aspektów bezpieczeństwa.

luty – Podczas wizyt w stolicach największych państw Unii Europejskiej nowy premier Grecji zwrócił się o dodatkową pomoc finansową Unii dla jego kraju, bez której ten nie będzie w stanie wypełnić kryteriów członkostwa w unii gospodarczej i walutowej.

7 marca – W sprawozdaniu gospodarczym za rok 1995 rząd RFN wykazał przyrost PKB o 1,9% – najniższy od zjednoczenia Niemiec.

20 marca – Rząd brytyjski ogłosił raport wskazujący, że tzw. choroba wściekłych krów może wywoływać u ludzi chorobę Creutzfelda–Jakoba. Następnego dnia Belgia, Francja, Holandia, Portugalia i Szwecja zakazały importu brytyjskiej wołowiny, co Ministerstwo Rolnictwa Wielkiej Brytanii uznało za akt niezgodny z prawem europejskim.

– Karl Bildt, koordynator z ramienia Unii Europejskiej realizacji cywilnej części paryskiego Układu pokojowego, stwierdził, że wypełnienie tego zadania będzie wymagało międzynarodowej obecności wojskowej po upływie obecnego mandatu IFOR.

27 marca – Komisja Europejska ogłosiła zakaz importu brytyjskiej wołowiny i jej pochodnych.

29 marca – W Turynie rozpoczęła się Konferencja Międzyrządowa Unii Europejskiej, tzw. Maastricht II. Jej zadaniem jest dokonanie przeglądu realizacji Traktatu z Maastricht oraz reformy funkcjonowania Unii. Zakończenia Konferencji oczekuje się w czerwcu 1997 r.

3 kwietnia – Komisja Europejska przyznała Wielkiej Brytanii rekompensatę finansową za straty spowodowane zakazem eksportu wołowiny i nakazem redukcji stad.

17 kwietnia – Unia Europejska w porozumieniu z USA przekazała Bankowi Światowemu kwestię finansowania powojennej odbudowy Bośni. Program finansowy ma mieć wartość 5,1 mld dol.

7–8 maja – Szef dyplomacji RFN Klaus Kinkel złożył wizytę w Ottawie. Podczas oficjalnych spotkań omawiał kwestię współpracy Unii Europejskiej z Kanadą.

14 maja – Sąd Najwyższy RFN podtrzymał ustawę z 1993 r. ograniczającą liczbę imigrantów z państw nie należących do Unii Europejskiej.

15 maja – W przemówieniu wygłoszonym przed Parlamentem brytyjskim prezydent Francji Jacques Chirac wezwał Londyn do złagodzenia stanowiska niechętnego zacieśnianiu integracji europejskiej.

21 maja – Wielka Brytania zagroziła zablokowaniem decyzji wszystkich organów Unii Europejskiej, jeśli ta nie zweryfikuje swego stanowiska w sprawie eksportu brytyjskiej wołowiny.

maj/czerwiec – W RFN doszło do masowych protestów związkowców po rządowej zapowiedzi ograniczeń wydatków socjalnych (prowadzących do oszczędności budżetowych ułatwiających spełnienie przez RFN kryteriów EMU).

10 czerwca – Słowenia jako dziesiąte państwo Europy Środkowej podpisała porozumienie o stowarzyszeniu z Unią Europejską (tzw. Układ Europejski).

21 czerwca – Szefowie państw Unii Europejskiej uzgodnili we Florencji kroki prowadzące do zniesienia zakazu eksportu brytyjskiej wołowiny.

29 czerwca – Polityk lewicowy Olafur Ragnar Grimsson został wybrany na prezydenta Islandii.

1 lipca – Irlandia objęła na drugą połowę 1996 r. przewodnictwo UE.

15 lipca – Komisja Europejska ogłosiła, że odwoła się do Światowej Organizacji Handlu w sprawie tzw. ustawy Helmsa–Burtona, zezwalającej obywatelom USA zaskarżać zagraniczne firmy wykorzystujące amerykański majątek na Kubie przejęty przez rząd Fidela Castro.

8 sierpnia – Unia Europejska złożyła formalny protest do WTO przeciwko amerykańskim regulacjom prawnym grożącym sankcjami gospodarczymi zagranicznym firmom inwestującym w Iranie i Libii.

24 października – Minister spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii Malcolm Rifkind skrytykował wypowiedź prezydenta Chiraca (z 21 października podczas wizyty w Izraelu), domagającego się zwiększenia roli Unii Europejskiej w rozwiązywaniu konfliktu bliskowschodniego.

– Parlament Europejski ratyfikował układ o stowarzyszeniu Słowenii z UE.

28 października – Unia Europejska zezwoliła podmiotom prawa europejskiego na pozywanie w sądach podmiotów amerykańskich podejmujących działania sądowe na mocy ustawy Helmsa–Burtona.

29 października – Niezależne międzynarodowe ośrodki analityczne ostrzegły, że RFN nie zdoła w 1997 r. osiągnąć kryteriów EMU.

30 października – Malta (po wygraniu wyborów parlamentarnych przez Partię Pracy) zapowiedziała wycofanie swej aplikacji o członkostwo w Unii Europejskiej oraz natychmiastowe przerwanie swego uczestnictwa w Partnerstwie dla Pokoju.

4 listopada i 7–8 listopada – Odbyły się francusko-hiszpańskie i francusko-brytyjskie spotkania na szczycie poświęcone procesowi integracji europejskiej.

7 listopada – Komisja Europejska ogłosiła raport na temat wspólnej waluty.

12 listopada – Europejski Trybunał Sprawiedliwości nakazał Wielkiej Brytanii wprowadzenie, zgodnie z prawem europejskim, 48-godzinnego dnia pracy oraz innych przepisów europejskiego prawa pracy.

24 listopada – Unia Europejska poinformowała o powrocie (po wycofaniu w 1992 r.) włoskiego lira do Europejskiego Systemu Walutowego.

listopad – Francja i RFN utworzyły wspólną strukturę mającą wypracować spójną politykę współpracy przemysłów zbrojeniowych obu państw, prowadzącą do wspólnych prac badawczych i programów zamówień. Mimo sceptycyzmu wobec jej przyszłości kilka państw Unii Europejskiej wyraziło zainteresowanie uczestnictwem w jej pracach.

2 grudnia – Unia Europejska wydała oświadczenie wiążące przyszłość stosunków gospodarczych i pomoc finansową dla Kuby z przestrzeganiem praw człowieka i postęпами demokracji w tym kraju. Podtrzymano jednocześnie negatywną ocenę ustawy Helmsa–Burtona.

13–14 grudnia – W Dublinie odbyło się spotkanie szefów dyplomacji Unii Europejskiej. Przyjęto tzw. pakt stabilności, uzgadniający – w perspektywie przyszłej Unii gospodarczej i walutowej – zasady dyscypliny budżetowej i kary za odstępstwo od niej.

Rok 1997

1 stycznia – Holandia objęła przewodnictwo Unii Europejskiej na pierwszą połowę 1997 r.

9 stycznia – Prezydent Clinton zawiesił na sześć miesięcy stosowanie ustawy Helmsa–Burtona, popierając kierunek myślenia o Kubie zawarty w dokumencie UE.

26 stycznia – Prasa w Paryżu i Bonn opublikowała szczegóły francusko-niemieckiej deklaracji w sprawie współpracy wojskowej.

27 stycznia – W Rzymie odbyło się spotkanie ministra spraw zagranicznych Turcji z szefami dyplomacji 5 państw UE. Ankarą zagroziła zablokowaniem procesu rozszerzenia NATO, jeśli nie zostanie dokonany postęp na jej drodze do członkostwa w Unii.

27–28 stycznia – W Brukseli podczas spotkania ministrów finansów UE omawiano sprawy unii walutowej oraz europejskiego systemu zbierania podatków.

21 lutego – WTO powołała komisję ekspertów z zadaniem rozpatrzenia sporu Unia Europejska – USA na tle amerykańskiego prawa nakładającego kary na zagraniczne firmy prowadzące interesy na Kubie.

22 lutego – Wielka Brytania odłożyła do czasu nowych wyborów parlamentarnych głosowanie w sprawie wspólnej waluty europejskiej.

25 lutego – Parlament Europejski skrytykował nowe francuskie prawo imigracyjne (które weszło w życie w lutym) za nadmierną restrykcyjność. W wielu miastach Francji doszło do protestów społecznych i starć z policją.

ROSJA I WSPÓLNOTA NIEPODLEGŁYCH PAŃSTW

Rok 1996

3 stycznia – Prezydent Rosji Borys Jelcyn podpisał dekret o likwidacji kontroli celnej na granicy między Rosją i Kazachstanem. Dekret ten kończy pierwszy etap tworzenia unii celnej w ramach WNP.

4 stycznia – Minister obrony Rosji Paweł Graczew oświadczył, że jeśli Zachód nadal będzie próbował rozszerzać NATO, Rosja może wycofać się z podpisanych wcześniej przez nią traktatów rozbrojeniowych.

5 stycznia – Przedstawiciele OBWE powrócili do stolicy Czeczenii Groznego, a tym samym wznowili swoją misję pokojową.

– Szef rosyjskiej dyplomacji Andriej Kozyriew zrezygnował z kierowania rosyjskim Ministerstwem Spraw Zagranicznych.

8 stycznia – Na stanowisko ministra spraw zagranicznych mianowano dotychczasowego szefa wywiadu zagranicznego FR Jewgienija Primakowa.

12 stycznia – Podczas swojej pierwszej konferencji prasowej nowy szef rosyjskiej dyplomacji wielokrotnie przypominał, że Rosja była i jest wielkim mocarstwem. Opowiedział się m.in. stanowczo przeciwko planom rozszerzenia NATO.

15 stycznia – Rozpoczęła się rosyjska operacja odbicia zakładników (porwanych 9 stycznia w Kizlarze) przetrzymywanych przez bojowników czeczeńskich pod wodzą Salmana Radujewa w Pierwomajskoje. Według obserwatorów rozwiązania siłowe oddaliły szanse politycznych rozmów w sprawie rozstrzygnięcia problemu czeczeńskiego. Po czterech dniach zaciętych walk wojska rosyjskie zdobyły Pierwomajskoje. Porywacze wraz z większością więźniów wymknęli się z okrażeń.

16 stycznia – Jelcyn zdymisjonował wicepremiera odpowiedzialnego za reformy gospodarcze, liberalnego ekonomistę Anatolija Czubajsa.

– W Moskwie odbyło się spotkanie prezydentów Rosji i Ukrainy. Głównym tematem spotkania była kwestia wielokrotnie odkładanego traktatu ukraińsko-rosyjskiego. Obaj prezydenci postanowili szybko rozwiązać problem Floty Czarnomorskiej, co było do tej pory główną przeszkodą w podpisaniu traktatu.

18 stycznia – W Moskwie prezydent Białorusi Aleksandr Łukaszenka oświadczył, że w wypadku poszerzenia Sojuszu Atlantyckiego na wschód, do granic jego kraju, „możemy zostać postawieni w sytuacji, że na naszym terytorium trzeba będzie rozmieścić wcześniej wycofaną broń jądrową”.

19 stycznia – Odbył się szczyt WNP, na którym omawiano m.in. kwestie związane z usprawnieniem unii celnej, przyjęciem do niej nowych członków oraz możliwości zawarcia unii walutowej. Podjęto decyzje o wspólnych siłach pokojowych, które mogą być użyte w konfliktach na terenie krajów członkowskich. Prezydent Rosji Borys Jelcyn został wybrany po raz kolejny na przewodniczącego Rady Szefów Państw.

25 stycznia – Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy zadecydowało o przyjęciu Rosji do tej organizacji. Za przyjęciem głosowało 164 parlamentarzystów, przeciw 35, wstrzymało się 15.

27 stycznia – Po ratyfikacji Układu START II przez Kongres USA Borys Jelcyn w rozmowie z prezydentem Bille Clintonem zapewnił, że rosyjska Duma ratyfikuje Układ już w kwietniu. Deputowani do Dumy parę dni później wyrazili sprzeciw wobec takiego posunięcia warunkując ratyfikację Układu nieposzerzaniem Sojuszu Atlantyckiego o państwa Europy Środkowej.

30 stycznia – Duma Państwowa Rosji odrzuciła wniosek o wyznaczenie terminu debaty nad ratyfikacją amerykańsko-rosyjskiego Układu rozbrojeniowego START II.

31 stycznia – Na zakończenie wizyty na Białorusi minister spraw zagranicznych Rosji Jewgienij Primakow oświadczył, że jeśli dojdzie do poszerzenia NATO na wschód, to Moskwa zmuszona będzie do rozmieszczenia na granicach WNP taktycznych rakiet z głowicami nuklearnymi.

styczeń/luty – Masowe demonstracje antyrosyjskie Czezeńców w Groznm przerozdziły się w regularne walki, podczas których bojownicy czezeńscy zajęli znaczną część miasta, wypierając z niego wojska rosyjskie.

4 lutego – Pod presją opozycji prezydent Tadżykistanu zdymisjonował wielu wysokich urzędników, w tym premiera.

– Wyплаты zaległych wynagrodzeń i obietnice inwestycji w przemyśle węglowym zakończyły trwający od początku miesiąca strajk ponad 500 tys. rosyjskich górników węglowych. (Na jeszcze większą skalę protesty wybuchły jesienią, ponownie kończąc się po wypłaceniu zaległych pensji).

9 lutego – Przedstawiciel rosyjskiego Ministerstwa Obrony potwierdził, że zgodnie z porozumieniem zawartym pod koniec 1995 r. Rosja sprzeda ChRL samoloty myśliwskie Su-27.

9–10 lutego – W Helsinkach spotkali się sekretarz stanu USA Warren Christopher i minister spraw zagranicznych Rosji Jewgienij Primakow. Przedmiotem rozmów była m.in. sprawa ratyfikacji Układu START II i udział Rosji w Siłach Implementacyjnych.

15 lutego – Podczas swojej wizyty w Kijowie francuski minister obrony opowiedział się za „zawarciem porozumienia o bezpieczeństwie europejskim, które obejmowałoby Ukrainę i Rosję”.

– W trakcie wizyty w Moskwie premier Francji Alain Juppé zaofiarował Rosji pomoc finansową w wysokości 800 mln dol.

– Prezydent Jelcyn zgłosił swą kandydaturę do wyborów prezydenckich zaplanowanych na czerwiec; wolę kandydowania zgłosił również jego główny konkurent komunista Giennadij Ziuganow. Ogółem do wyborów stanęło 10 kandydatów.

18–20 lutego – Kanclerz RFN Helmut Kohl przebywał z oficjalną wizytą w Moskwie. Jednym z ważniejszych tematów rozmów z prezydentem Jelcynem była sprawa rozszerzenia NATO, wobec którego Rosja podtrzymała swój sprzeciw. Kanclerz wyraził poparcie dla Jelcyna i jego polityki reform. Sugerował także odłożenie dyskusji o poszerzeniu NATO na okres po wyborach prezydenckich w Rosji i USA. W RFN Kohl krytykowany był za ignorowanie opozycji antyjelcynowskiej.

22 lutego – Po spotkaniu w Moskwie prezydent Jelcyn i szef Banku Światowego Michel Camdessus poinformowali, że Rosja otrzyma pożyczkę z MFW o wartości 10,2 mld dol., przeznaczoną na wsparcie rosyjskich reform gospodarczych.

25 lutego – Wojska rosyjskie zbombardowały wioski w Republice Inguszetii w odwecie za wspieranie bojowników czezeńskich, zabijając wielu cywilów.

26 lutego – Dowódca rosyjskich wojsk lądowych gen. Władimir Siemionow poinformował o postawieniu części armii rosyjskiej w stan pogotowia w odpowiedzi na ćwiczenia sił szybkiego reagowania NATO w Norwegii.

28 lutego – Rosja została przyjęta do Rady Europy.

luty – Międzynarodowy Fundusz Walutowy uruchomił kilka transz kredytów dla Rosji (m.in. na restrukturyzację górnictwa węglowego i kontynuację reform rynkowych). Przywódca bojowników czeczeńskich Dżochar Dudajew oskarżył Zachód o „finansowanie rosyjskich działań w Czeczenii”.

15 marca – Rosyjska Duma ogłosiła unieważnienie dekretu z 1991 r. rozwiązującego Związek Radziecki.

23 marca – Rządy Białorusi i Rosji przedstawiły plany utworzenia unii obu państw. Następnego dnia rozpoczęły się w Mińsku protesty opozycji.

30 marca – MFW zawiesił wypłatę kredytu dla Białorusi, motywując to „brakiem politycznej woli rządu do kontynuowania reform rynkowych i zmian strukturalnych w gospodarce”.

31 marca – Prezydent Jelcyn poinformował o gotowości do rozpoczęcia rozmów pokojowych z Dżocharem Dudajewem. Powszechnie uznano to za element kampanii prezydenckiej.

2 kwietnia – W Moskwie prezydenci Jelcyn i Łukaszenka podpisali porozumienie o unii politycznej i gospodarczej Rosji i Białorusi, tzw. Unii Suwerennych Państw. Pozostaje ona w bliskiej współpracy z Kazachstanem i Kirgistanem.

19–20 kwietnia – W Moskwie podczas spotkania szefów państw G-7 i prezydenta Rosji wezwano do uchwalenia powszechnego zakazu prób z bronią jądrową, aktywniejszego przeciwdziałania przemytowi materiałów rozszczepialnych. Poruszono także inne kwestie związane z bezpieczeństwem instalacji atomowych.

23 kwietnia – Na skutek rosyjskiego ataku raketowego zginął przywódca bojowników czeczeńskich Dżochar Dudajew. Jego miejsce zajął Zelimchan Jandarbijew.

28 kwietnia – Rosja, Kazachstan i Oman uzgodniły warunki kontraktu o wartości 1,2 mld dol. na wspólną eksploatację kazachskich złóż ropy naftowej.

29 kwietnia – Rosja i jej wierzyciele skupieni w Klubie Paryskim uzgodnili przedłużenie do 25 lat okresu spłaty rosyjskiego zadłużenia.

2–3 maja – Minister spraw zagranicznych Egiptu złożył wizytę w Turcji. Podczas rozmów poruszył kwestię współpracy wojskowej turecko-izraelskiej, niepokojącej kraje arabskie.

5 maja – Wpływowy szef ochrony prezydenta Jelcyna gen. Aleksandr Korżakow wezwał do przesunięcia terminu wyborów szefa państwa, wskazując na brak gotowości kraju do wyborów w przewidzianym terminie. Następnego dnia prezydent zaprzeczył swym związkom z takimi koncepcjami.

7 maja – Rosja oskarżyła Wielką Brytanię o zorganizowane szpiegostwo i zagroziła wydaleniem 9 brytyjskich dyplomatów. Londyn zaprzeczył oskarżeniom.

27 maja – Premier Czernomyrdin i przywódca bojowników czeczeńskich Zelimchan Jandarbijew podpisali zawieszenie broni w Czeczenii. Powszechnie uznano je za koniunkturalne posunięcie służące zwiększeniu popularności Borysa Jelcyna przed zbliżającymi się wyborami prezydenckimi w Rosji.

28 maja – Pawło Łazarenko zastąpił Jewgienija Marczenkę na stanowisku premiera Ukrainy.

1 czerwca – Prezydent Kuczma poinformował, że ostatnia głowica jądrowa znajdująca się na terytorium Ukrainy została przekazana Rosji zgodnie ze stosownym porozumieniem z 1994 r.

10 czerwca – Pierwszą rundę wyborów prezydenckich w Rosji wygrali Borys Jelcyn i kandydat komunistów Giennadij Ziuganow. Trzecie miejsce zajął emerytowany gen. Aleksandr Lebied, który przed kolejną rundą poparł Jelcyna, otrzymując w zamian stanowisko przewodniczącego Rady Bezpieczeństwa przy prezydencie Federacji Rosyjskiej.

28 czerwca – Parlament Ukrainy przyjął nową konstytucję wzmacniającą władzę prezydenta.

3 lipca – W drugiej rundzie wyborów w Rosji zwyciężył Borys Jelcyn. Następnego dnia powierzył Wiktorowi Czernomyrdinowi urząd premiera.

9 lipca – Rosja zbombardowała wioski w Czeczenii, łamiąc porozumienie o zawieszeniu broni.

17 lipca – Gen. Igor Rodionow zastąpił Pawła Graczowa na stanowisku ministra obrony Rosji.

6 sierpnia – Rozpoczęła się ofensywa czeczeńska, która doprowadziła do przejęcia większej części Groznego z rąk wojsk rosyjskich.

11–12 sierpnia – Wizytę w Czeczenii złożył gen. Lebied, inicjując z przywódcami separatystów rozmowy na temat przerwania działań wojennych. (15 sierpnia uzgodniono utworzenie dwustronnej komisji ds. wypracowania warunków porozumienia w tej sprawie. Mimo patu w rozmowach Rosjanie 24 sierpnia rozpoczęli wycofywanie wojsk z republiki).

13 sierpnia – Turkmenistan, Rosja, USA i Arabia Saudyjska podpisały porozumienie o wspólnej eksploatacji turkmeńskich złóż ropy naftowej i budowie rurociągu do Pakistanu.

23 sierpnia – USA przyznały azyl polityczny przywódcom opozycji białoruskiej Zianonowi Paźniakowi i Siergiejowi Naumczykowi. Oskarżyli oni prezydenta Łukaszenkę o prześladowanie opozycji i tłumienie wolności obywatelskich.

31 sierpnia – Aleksandr Lebied i szef sztabu sił czeczeńskich Ałsan Maschadow podpisali porozumienie kończące 21-miesięczne walki w Czeczenii.

3 września – Gen. Lebiad poinformował, że podczas walk w Czeczenii zginęło po obu stronach około 80 tys. osób, a 240 tys. odniosło rany. Oficjalne dane rosyjskie mówiły o 30–40 tys. zabitych.

5 września – Prezydent Jelcyn poinformował, że w najbliższym czasie podda się operacji serca.

22 września – Lewon Ter-Petrosjan został ponownie wybrany na prezydenta Armenii. Opozycja ogłosiła fałszerstwa wyborcze.

17 października – Prezydent Jelcyn zdymisjonował gen. Lebiadia z funkcji przewodniczącego prezydenckiej Rady Bezpieczeństwa. (Dwa dni później zastąpił go Iwan Rybkin. Lebiad został oskarżony przez ministra spraw wewnętrznych o przygotowywanie zamachu stanu. Wkrótce odwołano te zarzuty).

24 października – Rosja poinformowała o osiągnięciu ostatecznego porozumienia z Ukrainą o podziale Floty Czarnomorskiej.

26 października – Nowy sekretarz prezydenckiej Rady Bezpieczeństwa Iwan Rybkin złożył wizytę w Czeczenii.

październik – Międzynarodowy Fundusz Walutowy poinformował o wstrzymaniu kolejnej transzy kredytu dla Rosji z powodu rozkładu państwowego systemu ściągania podatków.

– Społeczeństwo Białorusi protestowało przeciwko prezydenckim planom zmian w konstytucji i reintegracji z Rosją.

1 listopada – Wybory prezydenckie w Mołdawii wygrał Petru Łuczynskij (dotychczasowy przewodniczący parlamentu), pokonując urzędującego szefa państwa Mirceę Snegura.

5 listopada – Podczas spotkania szefów dyplomacji Rosji i Estonii omawiano kwestię porozumienia w sprawie granicy między obydwojma państwami.

– Prezydent Jelcyn został poddany operacji na otwartym sercu. (Następnego dnia ogłoszono, że formalnie podjął wszystkie obowiązki wynikające ze sprawowanego urzędu).

9–24 listopada – Na Białorusi odbyło się referendum w sprawie zmian w konstytucji, przedłużających kadencję prezydencką Łukaszenki do 2001 r. i dających mu daleko idące prerogatywy ustawodawcze i wykonawcze (przy minimalnych kompetencjach kontrolnych ze strony innych organów władzy). Opozycja oprotestowała te zmiany. Rada Europy uznała, że nowa ustawa zasadnicza „łamie zasadę trójpodziału władzy”.

listopad – Prezydent Łukaszenka poinformował o wycofaniu z terytorium Białorusi ostatnich rakiet jądrowych.

17 grudnia – Sześciu lekarzy Międzynarodowego Czerwonego Krzyża zostało zamordowanych w Czeczenii. Powszechnie interpretowano to jako świadome działanie podjęte celem destabilizacji procesu pokojowego w tym regionie.

18 grudnia – Minister obrony Igor Rodionow odrzucił w imieniu Rosji propozycję wymiany misji łącznikowych z NATO.

23 grudnia – Po rekonwalescencji pooperacyjnej prezydent Jelcyn rozpoczął urzędowanie.

24 grudnia – Rosyjskie źródła poinformowały, że wszystkie strony konfliktu tadżyckiego zgodziły się na utworzenie wspólnej komisji pojednania narodowego, która wkrótce rozpocznie rozmowy w Moskwie.

Rok 1997

4 stycznia – W Moskwie kanclerz Kohl spotkał się z prezydentem Jelcynem. Omawiano m.in. kwestie rozszerzenia NATO.

5 stycznia – Wojska rosyjskie zakończyły wycofywanie się z Czeczenii.

7 stycznia – Rada Europy odebrała Białorusi status specjalnego gościa organizacji (przyznawany państwom nie będącym jej członkami, ale mającym demokratycznie wybrane parlamenty). Uzasadniono to systematycznym łamaniem zasad demokracji przez władze w Mińsku.

13 stycznia – Prezydent Rosji Jelcyn zaproponował Białorusi przeprowadzenie referendów w sprawie zjednoczenia obu państw.

23 stycznia – Po chorobie i hospitalizacji trwającej od 8 stycznia prezydent Jelcyn powrócił na Kreml. Nie zahamowało to fali spekulacji na temat stanu władzy w Rosji, a także prób ze strony opozycji wszczęcia procesu prowadzącego do pozbawienia go władzy skutkiem niezdolności do sprawowania urzędu.

27 stycznia – Asłan Maschadow w pierwszej rundzie wygrał wybory prezydenckie w Czeczenii, pokonując 13 innych kandydatów.

2 lutego – Prezydent Chirac spotkał się w Moskwie z Borysem Jelcynem. W następstwie tego spotkania Francja zaproponowała zwołanie spotkania 4 mocarstw z Rosją, poświęconego sprawie bezpieczeństwa europejskiego (w tym rozszerzenia NATO).

7 lutego – Podczas spotkania w Kopenhadze urzędujący przewodniczący OBWE Niels Helveg Petersen, zaoferował szefowi dyplomacji Białorusi pomoc Organizacji w rozwiązaniu kryzysu politycznego w tym państwie.

24 lutego – W wystąpieniu telewizyjnym prezydent Jelcyn skrytykował rząd premiera Czernomyrdina za wyniki polityki społecznej i gospodarczej, domagając się zmian personalnych w składzie gabinetu.

EUROPA ŚRODKOWA I POŁUDNIOWA

Rok 1996

4 stycznia – Ministrowie spraw wewnętrznych Czech i Słowacji podpisali umowę o wspólnej granicy państwowej. Granica ma długość 251 km.

5 stycznia – Uczestnicy wiedeńskiej konferencji w sprawie rozbrojenia państw byłej Jugosławii podjęli decyzje o utworzeniu misji łącznikowych między dowództwami sił zbrojnych dawnych stron konfliktu na Bałkanach.

12 stycznia – W Bonn podczas spotkania ministrów spraw zagranicznych RFN i Czech omawiano sprawę wspólnej deklaracji o pojednaniu i zamknięciu przeszłości związanej ze skutkami drugiej wojny światowej. Nie osiągnięto ostatecznego porozumienia, gdyż strona niemiecka za otwartą uznała nadal sprawę odszkodowań dla Niemców sudeckich. Pradze zależy, by Niemcy zrzekły się wszelkich praw do odszkodowań. Według podawanych szacunków majątki Niemców sudeckich stanowią bowiem około 30% majątku narodowego Czech.

23 stycznia – Premier Czech Václav Klaus złożył w Rzymie na ręce premiera Włoch Lamberto Diniego wniosek o przyjęcie Republiki Czeskiej do Unii Europejskiej.

– W Tallinie ministrowie obrony Litwy, Łotwy i Estonii stwierdzili we wspólnym oświadczeniu, że strategicznym celem ich państw jest wejście do NATO i że nie będą one na razie dążyły do utworzenia sojuszu militarnego.

24 stycznia – Prokurator wojskowy poinformował o rozpoczęciu formalnego śledztwa w sprawie domniemanej współpracy premiera Józefa Oleksego z radzieckimi i rosyjskimi służbami specjalnymi. Premier Oleksy ustąpił ze stanowiska.

26 stycznia – W Wiedniu podpisano porozumienie w sprawie środków budowy zaufania w Bośni i Hercegowinie, zgodne z paryskim Układem pokojowym z grudnia 1995 r.

31 stycznia – Misję sformowania nowego rządu RP otrzymał Włodzimierz Cimoszewicz.

6 lutego – Rząd bośniacki aresztował 8 oficerów serbskich, w tym gen. George Djukicia, bliskiego współpracownika dowódcy sił bośniackich Serbów gen. Ratko Mladicia. (Następnego dnia Trybunał w Hadze poprosił o zatrzymanie dwóch osób pod zarzutem popełnienia zbrodni wojennych. 1 marca postawiono zatrzymanym formalne zarzuty).

8 lutego – Parlament Litwy zatwierdził dymisję premiera Adolfa Slezevičiusa jako wynik skandalu bankowego w tym kraju. Nowym szefem rządu został Mindaugas Stankevičius.

9 lutego – Bośniacy Serbowie zawiesili kontakty z siłami NATO.

17–18 lutego – W dwa miesiące po podpisaniu w Dayton porozumienia pokojowego spotkali się w Rzymie prezydenci Serbii, Bośni i Chorwacji, aby dokonać jego przeglądu. Po dramatycznych obradach udało się zawrzeć porozumienie zobowiązujące zainteresowane strony do kontynuowania procesu pokojowego i utrzymywania regularnych kontaktów.

23 lutego – Rząd bośniacki rozpoczął przejmowanie administracji dzielnic Sarajewa zamieszkiwanych przez Serbów. Ci ostatni zaczęli masowo opuszczać miasto. (Proces trwał do połowy marca).

27 lutego – ONZ i Jugosławia zniosły sankcje przeciwko bośniackim Serbom. (Dwa dni później rząd bośniacki ogłosił zakończenie oblężenia Sarajewa).

2 marca – Wysłanie na szkolenie do Iranu regularnych jednostek armii bośniackiej wywołało protesty na Zachodzie. Obawiano się przenikania do byłej Jugosławii radykalizmu islamskiego. (14 marca władze USA zagroziły wycofaniem pomocy finansowej dla rządu bośniackiego, o ile personel irański nie opuści kraju).

19–20 marca – Podczas spotkania w Genewie prezydentów Serbii, Bośni i Chorwacji strony zobowiązały się do zwolnienia jeńców wojennych i współpracy z Trybunałem w Hadze.

26 marca – Parlament Słowacji ratyfikował traktat państwowy z Węgrami. Jednocześnie wydano ustawę zakazującą zgromadzeń publicznych „o charakterze antykonstytucyjnym”, zwróconą przeciwko mniejszości węgierskiej na Słowacji. Mimo protestów premiera Vladimira Mečiaru została ona unieważniona przez prezydenta Michala Kováča.

29 marca – Węgry zostały członkiem Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

8 kwietnia – Nowa Jugosławia ustanowiła stosunki dyplomatyczne z Macedonią.

9 kwietnia – Nowo wybrany prezydent RP Aleksander Kwaśniewski złożył wizytę w Moskwie. Podczas spotkania z prezydentem Jelcynem potwierdził wolę Polski jak najszybszego uzyskania członkostwa w NATO i rozwijania współpracy z Rosją.

14 kwietnia – Premierzy Łotwy i Estonii osiągnęli tymczasowe porozumienie w sporze o granicę morską i rozdział stref łowisk na Bałtyku.

22 kwietnia – Prokuratura wojskowa umorzyła śledztwo w sprawie domniemanego szpiegostwa Józefa Oleksego.

23 kwietnia – W stolicach państw zachodnich poinformowano, że Chorwacja i Iran podpisały w grudniu 1995 r. umowę wojskową w sprawie wymiany personelu i dostaw rakiet ziemia-ziemia dla Zagrzebia. USA zablokowały realizację tego porozumienia.

2 maja – W Tiranie otwarto giełdę papierów wartościowych.

14 maja – Rada Europy odłożyła przyjęcie Chorwacji w poczet członków organizacji.

15 maja – W Budapeszcie Węgry i Słowacja wymieniły dokumenty ratyfikacyjne traktatu państwowego (podpisanego w marcu 1995 r.).

27 maja – Prezydent Albanii Sali Berisha ogłosił zwycięstwo swej Partii Demokratycznej w wyborach parlamentarnych. Opozycja uznała wyniki wyborów za sfałszowane, co potwierdzili obserwatorzy z ramienia Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

31 maja – 1 czerwca – W wyborach parlamentarnych w Czechach prawicowa koalicja Václava Klausego straciła większość parlamentarną. Klaus zachował stanowisko premiera.

1 czerwca – W partyjnych prawyborach prezydent Bułgarii Żelju Żelew nie uzyskał nominacji Unii Sił Demokratycznych w zbliżających się wyborach prezydenckich.

2 czerwca – W Genewie podczas spotkania Grupy Kontaktowej z prezydentami Bośni i Hercegowiny, Chorwacji i Serbii uzgodniono zakaz uczestnictwa w życiu publicznym przez Radovana Karadžicia oraz inne osoby oskarżone o zbrodnie wojenne.

7–8 czerwca – W Łańcucie odbyło się spotkanie 9 prezydentów państw Europy Środkowej. Omawiano kwestie współpracy regionalnej.

14 czerwca – We Florencji podpisano porozumienie w sprawie redukcji uzbrojenia w Bośni i Hercegowinie, zgodne z paryskim Układem pokojowym.

18 czerwca – Parlament Łotwy ponownie wybrał na prezydenta państwa Guntisa Ulmanisa.

– Rada Bezpieczeństwa ONZ zniosła sankcje z 1991 r. na dostawy broni do państw byłej Jugosławii.

26 czerwca – Prezydent Clinton potwierdził, że rząd Bośni i Hercegowiny usunął jednostki irańskie ze swego terytorium.

3 lipca – Rząd Węgier i społeczność żydowska tego kraju uzgodnili sposoby restytucji majątku żydowskiego przejętego przez władze tego kraju po drugiej wojnie światowej.

4–5 lipca – Węgrzy z państw Europy Środkowej odbyli kongres w Budapeszcie, oprotestowany przez rząd słowacki.

11 lipca – W Paryżu przedstawiciele rządu polskiego i OECD podpisali dokumenty sankcjonujące przyjęcie naszego kraju do tej Organizacji. Po ich ratyfikacji Polska zostanie członkiem Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

19 lipca – Pod presją międzynarodową R. Karadžić złożył sprawowane funkcje i ogłosił swe wycofanie z czynnego życia politycznego. Urząd prezydenta Republiki Serbów bośniackich objęła Biljana Plavšić (dotychczasowy wiceprezydent).

6 sierpnia – Chorwaci i Muzułmanie uzgodnili warunki wspólnej administracji Mostaru, skutkiem czego Chorwaci przerwali bojkot wspólnych władz miejskich wybranych w czerwcu pod nadzorem międzynarodowym.

15 sierpnia – Lotnisko w Sarajewie zostało otwarte dla ruchu towarowego.

26–28 sierpnia – Na Rugii odbyło się spotkanie ministrów obrony Danii, RFN i Polski.

10–11 września – W Rydze odbyło się spotkanie parlamentarzystów państw basenu Morza Bałtyckiego.

14 września – W Bośni i Hercegowinie odbyły się pierwsze wybory powszechne. Pierwszym przewodniczącym 3-osobowego kolektywnego ciała prezydenckiego został Muzułmanin Alija Izetbegović.

16 września – Węgry i Rumunia podpisały w Timișoarze traktat państwowy.

20 września – Lennart Meri został ponownie wybrany na prezydenta Estonii.

1 października – Zgromadzenie Ogólne ONZ zniosło sankcje gospodarcze przeciwko nowej Jugosławii, wprowadzone w 1992 r.

3 października – W Paryżu podczas spotkania prezydentów nowej Jugosławii oraz Bośni i Hercegowiny nawiązano stosunki dyplomatyczne pomiędzy obydwooma państwami.

20–21 października – W Sztokholmie odbyło się spotkanie ministrów ochrony środowiska Rady Państw Morza Bałtyckiego oraz Białorusi, Czech i Ukrainy.

23 października – Bośniaccy Serbowie zapowiedzieli, że nie wyrażą zgody na przedłużenie mandatu misji OBWE w Bośni i Hercegowinie poza czas wyborów lokalnych zaplanowanych na wiosnę 1997 r.

27 października i 3 listopada – Wybory prezydenckie w Bułgarii wygrał kandydat opozycji Petyr Stojanow, pokonując kandydata postkomunistów.

28 października – Wybory lokalne w Albanii wygrała rządząca Partia Demokratyczna.

3 listopada – Wybory parlamentarne w Serbii wygrała lewicowa koalicja Slobodana Miloševicia. W wyborach lokalnych opozycja odniosła zwycięstwo w 19 większych miastach, w tym w Belgradzie. Władze socjalistyczne nie uznały wyników wyborów. (Wielotygodniowe masowe demonstracje uliczne opozycji oraz międzynarodowa presja doprowadziły Miloševicia do uznania częściowej porażki. W trakcie demonstracji pojawiły się hasła odsunięcia od władzy postkomunistów. Po 77 dniach protestu władze serbskie uznały zwycięstwo opozycji. W lutym urząd objął opozycyjny burmistrz Belgradu).

6 listopada – Chorwacja została członkiem Rady Europy.

9 listopada – Dowódca sił zbrojnych Serbów bośniackich gen. Ratko Mladić został zdymisjonowany. Międzynarodowe komentarze podkreślały niepewność realizacji tej decyzji. Jego oficjalnym następcą wyznaczono gen. Pero Calicia.

11 listopada – Prawicowa Unia Ojczyźniana Vytautasa Landsbergisa zwyciężyła w wyborach parlamentarnych na Litwie.

17 listopada – Kandydat opozycji demokratycznej Emil Constantinescu zwyciężył w wyborach prezydenckich w Rumunii, pokonując dotychczasowego szefa państwa Iona Iliescu.

29 listopada – Premierem Litwy został Gediminas Vagnorius.

Rok 1997

1 stycznia – W Słowenii po listopadowych wyborach parlamentarnych, wygranych przez centrolewicę i dwumiesięcznym kryzysie gabinetowym, Janez Drnovsek z Partii Liberalno-Demokratycznej ponownie objął urząd premiera.

13 stycznia – Pod wpływem masowych demonstracji rządzący Bułgarią socjaliści zgodzili się na podjęcie rozmów w sprawie nowych wyborów parlamentarnych. (W lutym powołano ponadpartyjny rząd przejściowy, który będzie sprawował władzę do czasu wiosennych wyborów parlamentarnych).

– Podczas wizyty prezydenta Constantinescu w Polsce prezydent Kwaśniewski poparł starania Rumunii o członkostwo w CEFTA.

18 stycznia – Kanclerz Austrii Franz Vranitzky zrezygnował z urzędu. Zastąpił go polityk socjaldemokratyczny Viktor Klima.

21 stycznia – Czechy i RFN podpisały wspólną deklarację potępiającą zbrodnie hitlerowskie popełnione w czasie drugiej wojny światowej; Czesi przeprosili za wypędzenie Niemców sudeckich.

23 stycznia – Prezydenci Polski i Ukrainy podpisali w Warszawie memorandum w sprawie liberalizacji handlu między obydwojma państwami.

styczeń/luty – W większych miastach Albanii miała miejsce fala protestów spowodowanych bankrutem nielegalnych funduszy powierniczych. W operacjach finansowych – wedle szacunków specjalistów – około 1/3 dorosłych obywateli państwa straciło wszystkie oszczędności, a blisko każdy Albańczyk poniósł poważne straty finansowe. Opozycja oskarżyła rządzącą Partię Demokratyczną o czerpanie zysku z funkcjonowania funduszy. Wielotygodniowe protesty społeczne zamieniły się w zbrojną rebelię na południu kraju. Sytuacji nie uspokoiła dymisja rządu i ogłoszenie stanu wyjątkowego. Prezydent Berisha zapowiedział „stłumienie żelazną ręką komunistycznego buntu”. Sposób rozwiązywania konfliktu albańskiego potępiła Unia Europejska i NATO.

21 lutego – Premier Czarnogóry zażądał wycofania się Slobodana Miloševicia z życia publicznego kraju po upływie jego drugiej kadencji prezydenckiej w 1997 r.

POZOSTAŁE REGIONY I SPRAWY GLOBALNE

Rok 1996

5 stycznia – Socjaldemokratyczny premier Japonii Tomiichi Murayama zrezygnował z urzędu.

– obrońcy praw człowieka w USA opublikowali raport mówiący o tysiącach ofiar śmiertelnych w chińskich sierocińcach na skutek głodu i przemocy fizycznej. Pekin zaprzeczył.

6–7 stycznia – Rada Bezpieczeństwa ONZ postanowiła utrzymać sankcje wobec Iraku, w tym embargo na sprzedaż irackiej ropy naftowej.

7 stycznia – Szef wojskowego rządu Myanmaru gen. Than Shwe przebywał z oficjalną wizytą w Chinach. Jej przedmiotem było zacieśnienie współpracy politycznej, wojskowej i handlowej między obydwojma krajami.

– W wyborach prezydenckich w Gwatemali zwyciężył kandydat centroprawicy Alvaro Arzu Irgoen, pokonując Alfonso Portillo Cabrerę z Frontu Republikańskiego.

9 stycznia – ChRL zawiesiła stosunki dyplomatyczne z Senegalem po uznaniu Tajwanu przez rząd tego kraju.

11 stycznia – Liberalny demokrat Ryutaro Hashimoto został nowym premierem Japonii.

16 stycznia – Wojskowy zamach stanu w Sierra Leone obalił juntę rządzącą krajem od 1992 r.

20 stycznia – Odbyły się pierwsze w historii wybory do władz Autonomii Palestyńskiej. Jaser Arafat objął stanowisko przewodniczącego Rady Autonomii.

27 stycznia – Wojskowy zamach stanu obalił pierwszego demokratycznie wybranego prezydenta Nigru Mahmana Ousmana. Na czele państwa stanął pułkownik Ibrahim Bare Mainassara.

30 stycznia – Premier Li Peng oświadczył, że Chiny nie pójdą w ślady Francji i nie zaprzestaną prób z bronią jądrową do czasu wejścia w życie całkowitego zakazu takich prób. Wywołało to ostre reakcje ze strony Japonii. Stwierdził także, że przyłączenie Tajwanu nie może być odkładane w nieskończoność i stanie się priorytetem Pekinu po włączeniu Hongkongu (1997 r.) i Makau (1999 r.).

styczeń/luty – Indie przeprowadziły serię prób z bronią raketową.

– Po skandalu korupcyjnym w Indiach doszło do dymisji na szczytach władzy.

2 lutego – Włochy wypowiedziały się przeciwko poszerzeniu składu stałych członków Rady Bezpieczeństwa ONZ o Niemcy i Japonię. Jednocześnie zaproponowały do-kooptowanie 10 nowych niestałych członków Rady.

7 lutego – Reve Preval został zaprzysiężony na urząd prezydenta Haiti. Zastąpił Jeana-Bertranda Aristide'a przywróconego na stanowisko przez międzynarodową interwencję wojskową przeprowadzoną pod auspicjami ONZ.

9–11 lutego – Minister spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii Malcolm Rifkind złożył wizytę w Chinach. Rozmowy dotyczyły przyszłości Hongkongu.

14 lutego – Po 17 latach przerwy wznowione zostało połączenie kolejowe między Pekinem a Hanoi.

16 lutego – W Phenianie odbyły się oficjalne uroczystości z okazji 54. rocznicy urodzin Kim Dzong Ila. Jego nieobecność podczas uroczystości ożywiła spekulacje nt. walki o władzę w KRL-D.

23 lutego – W Iraku zamordowano członków rodziny Saddama Husajna, którzy w 1995 r. zbiegli do Jordanii, a następnie powrócili do kraju po zagwarantowaniu im nietykalności.

24 lutego – Kubańskie myśliwce zestrzeliły w międzynarodowej strefie powietrznej dwa samoloty należące do organizacji kubańskich emigrantów, poszukujące uciekinierów z wyspy. W odpowiedzi USA zaostrzyły embargo handlowe przeciwko władzom w Hawanie.

luty/marzec – Hamas przeprowadził serię zamachów bombowych przeciwko Izraelczykom. Nastąpił wzrost popularności prawicy w Izraelu przed majowymi wyborami parlamentarnymi.

1–2 marca – W Bangkoku odbyło się pierwsze spotkanie na szczycie szefów 25 państw Unii Europejskiej, ASEAN, Chin i Korei Południowej.

5 marca – Senat USA przyjął tzw. ustawę Helmsa–Burtona zaostrzającą embargo przeciwko Kubie i grożącą sankcjami zagranicznym inwestorom prowadzącym interesy z rządem w Hawanie.

6–17 marca – Wybory prezydenckie i parlamentarne w Sudanie wygrał dotychczasowy szef państwa Omar Hassan al-Bashir i jego zwolennicy. Utrzymano w mocy zakaz działalności partii politycznych.

8 marca – Po wyborach parlamentarnych w Australii nowy rząd stworzyła koalicja Partii Liberalnej Australii i Narodowej Australii, odsuwając od władzy rządzącą od 13 lat Australijską Partię Pracy.

12 marca – Prezydent Clinton ratyfikował ustawę Helmsa–Burtona. Wywołało to protesty na całym świecie.

13 marca – Przedstawiciele 27 państw muzułmańskich zebrani na konferencji w Kairze poparli działania na rzecz pokoju na Bliskim Wschodzie. (W różnym składzie geograficznym podobne spotkania odbywały się w kolejnych miesiącach, m.in. w Luksemburgu, Moskwie i Waszyngtonie).

17 marca – Ahmad Tejon Kabbah zwyciężył w wyborach prezydenckich w Sierra Leone. Rządząca krajem junta wojskowa rozpoczęła rozmowy w sprawie przekazania władzy.

– W Zimbabwe Robert Mugabe rozpoczął kolejną kadencję prezydencką (pozostaje u władzy od 1980 r.).

23 marca – Pierwsze w historii demokratyczne wybory prezydenckie na Tajwanie wygrał dotychczasowy szef państwa Li Teng-huej. Pekin powtórzył oświadczenie o Tajwanie jako integralnej części Chin.

24 marca – Wybory prezydenckie w Beninie wygrał Mathieu Keroku, pokonując dotychczasowego prezydenta Nicephore Soglo.

marzec – ChRL dokonała serii prób z bronią raketową w pobliżu Tajwanu. W obliczu wyborów prezydenckich na wyspie wywołało to kolejny kryzys międzynarodowy. Poparcie USA dla Tajwanu spowodowało protesty Pekinu.

1 kwietnia – ONZ poinformowała o planach ograniczenia wydatków związanych z jej działalnością o 250 mln dol. do końca 1997 r., a także o redukcji zatrudnienia. Podyktowane to było potęgującymi się trudnościami finansowymi Organizacji.

5–7 kwietnia – Po oświadczeniu rządu w Phenianie o nieuznawaniu strefy zdemilitaryzowanej dzielącej obie Koree odbyły się tam manewry wojsk KRL-D. Wojska Republiki Korei i USA stacjonujące na półwyspie postawiono w stan pogotowia.

11 kwietnia – Przedstawiciele 43 państw afrykańskich przyjęli w Kairze wspólną deklarację w sprawie zakazu broni jądrowej na kontynencie afrykańskim; 10 państw (Angola, Kamerun, Czad, Seszele, Kongo, Madagaskar, Wyspy Świętego Tomasza i Książęca, Somalia, Gwinea Równikowa, Botswana) nie przyłączyło się do dokumentu.

14 kwietnia – ChRL wprowadziła kontrolę informacji odbieranych przez chińskich abonentów Internetu.

16–18 kwietnia – Prezydent Clinton złożył wizytę w Japonii i Korei Południowej. W Tokio podpisano porozumienie polityczne i układ wojskowy. Towarzyszyły temu antyamerykańskie demonstracje Japończyków (po serii ciężkich przestępstw dokonanych w marcu przez marines na Okinawie). Wspólnie z władzami w Seulu prezydent USA zaproponował podjęcie rozmów pokojowych na Półwyspie Koreańskim.

18 kwietnia – Siły pokojowe ONZ opuściły Rwandę, kończąc 2,5-letnią misję nadzorowania porozumienia pokojowego między ówczesnym rządem Hutu i rebeliantami Tutsi.

26 kwietnia – Rada Bezpieczeństwa ONZ nałożyła sankcje na Sudan w związku z oskarżeniami o popieranie przez ten kraj międzynarodowego terroryzmu.

kwiecień – Turcja przeprowadziła ofensywę w Kurdystanie przeciwko bojownikom Kurdyjskiej Partii Pracujących. (Druga akcja na tę skalę miała miejsce pod koniec 1996 r.).

2 maja – W Hadze rozpoczął się proces Serba Dušana Tadicia oskarżonego o zbrodnie wojenne w byłej Jugosławii. Była to pierwsza rozprawa przed Międzynarodowym Trybunałem powołanym do osądzenia zbrodni popełnionych przez strony konfliktu jugosłowiańskiego.

– Władze banków szwajcarskich zawarły porozumienie z przywódcami międzynarodowej społeczności żydowskiej o wspólnym poszukiwaniu istniejących w bankach tego kraju kont ofiar Holocaustu.

3 maja – Konferencja ONZ w sprawie min lądowych nie doprowadziła do ustanowienia zakazu ich używania i produkcji, jakkolwiek ograniczono ich stosowanie wyłącznie do typów wyposażonych w mechanizmy samoniszące.

9 maja – Zgromadzenie Konstytucyjne RPA przyjęło nową demokratyczną konstytucję państwa.

15 maja – Parlament powstały po wyborach powszechnych w Indiach był najbardziej rozdrobnioną legislatywą w historii kraju. Doszło do długotrwałego kryzysu rządowego.

20 maja – ONZ zezwoliła Irakowi na eksport ograniczonej ilości ropy naftowej. Dochód z jej sprzedaży miał zostać przeznaczony na zakup żywności i leków dla ludności cywilnej. Mimo powrotu Bagdadu na rynek naftowy OPEC odmówiła rewizji kwot eksportowych.

26–28 maja – Mimo aresztowań zwolenników opozycji w Myanmarze Aung San Suu Kyi zdołała odbyć konferencję sił demokratycznych.

29 maja – Prawicowy kandydat Benjamin Netanjahu i konserwatywny blok Likud zwyciężyli w wyborach powszechnych w Izraelu. Nastąpiło zaostrzenie kursu wobec Palestyńczyków i utwardzenie stanowiska Izraela w bliskowschodnich rozmowach pokojowych.

maj – Na prośbę władz Republiki Środkowoafrykańskiej wojska francuskie stłumiły wojskową rebelię w stolicy tego kraju.

maj/czerwiec – USA i ChRL zakończyły spór w sprawie ochrony międzynarodowych praw autorskich przez władze w Pekinie. Chinom została przedłużona klauzula największego uprzywilejowania w handlu ze Stanami Zjednoczonymi.

4 czerwca – W Ankarze rozpoczęła się ONZ-owska konferencja „Habitat II” poświęcona efektom masowej urbanizacji w skali światowej do 2025 r.

8 czerwca – Po przeprowadzeniu próbnego wybuchu jądrowego ChRL zadeklarowała gotowość podpisania Traktatu o całkowitym zakazie prób z bronią jądrową, o ile dokument w tej sprawie zostanie uzgodniony.

19 czerwca – USA zapowiedziały, że nie udzielą poparcia Butrosowi Butrosowi-Ghalemu na drugą kadencję Sekretarza Generalnego ONZ.

– Izba Reprezentantów Kongresu USA uchwaliła ustawę nakładającą sankcje na zagraniczne firmy inwestujące w Libii i Iranie. (5 sierpnia ratyfikował ją prezydent Clinton).

22–23 czerwca – Podczas spotkania szefów państw Ligi Państw Arabskich omawiano kwestię stosunku do nowego rządu Izraela oraz stanowisko wobec procesu pokojowego na Bliskim Wschodzie. Zainteresowane strony wezwano do kontynuowania rozmów.

28 czerwca – Chile uzyskało członkostwo stowarzyszenia MERCOSUR.

27–29 czerwca – W Lyonie szefowie państw G-7 oraz Rosja obradowali na temat zwalczania międzynarodowego terroryzmu.

29 czerwca – Drugi w ciągu 7 miesięcy zamach bombowy na amerykańską bazę wojskową w Arabii Saudyjskiej spowodował liczne ofiary śmiertelne.

30 czerwca – W Mongolii opozycyjna Partia Demokratyczna pokonała postkomunistów w wyborach parlamentarnych.

– Leonel Fernandez Reyna wygrał wybory prezydenckie w Dominikanie, zastępując Joaquina Balaguera, który rządził krajem przez 30 lat.

7 lipca – Polityk populistyczny Abdala Bucaran Ortiz zwyciężył w wyborach prezydenckich w Ekwadorze, pokonując kandydata chadeckiego.

8 lipca – Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości stosunkiem głosów 8:7 stwierdził, że użycie lub groźba użycia broni jądrowej jest sprzeczne z prawem międzynarodowym.

9 lipca – Nowo wybrany premier Izraela Benjamin Netanjahu złożył wizytę w Waszyngtonie, omawiając z prezydentem Clintonem kwestie dotyczące rozmów pokojowych z Palestyńczykami.

12 lipca – W Wiedniu przedstawiciele 30 państw przyjęli w ramach Porozumienia z Wassenaar zapis w sprawie powstrzymania się od transferu uzbrojenia konwencjonalnego, sprzętu podwójnego przeznaczenia i technologii wojskowej do państw udzielających poparcia międzynarodowemu terroryzmowi. Zgodzono się także na wymianę informacji w tych sprawach.

18–25 lipca – W Dżakarcie podczas konferencji ASEAN omawiano sprawy współpracy handlowej i bezpieczeństwa regionalnego. W skład organizacji przyjęto Myanmar – mimo protestów USA i Unii Europejskiej, oskarżających władze w Rangunie o łamanie praw człowieka i nieprzestrzeganie swobód demokratycznych.

19 lipca – 4 sierpnia – W 26. Igrzyskach Olimpijskich w Atlancie uczestniczyli sportowcy ze 197 krajów.

25 lipca – W Burundi armia zdominowana przez Tutsi ogłosiła przejęcie władzy, obalając dotychczasowego prezydenta i powołując majora Pierre’a Buoyę na stanowisko szefa państwa. (Walki plemienne pomiędzy Tutsi a Hutu przeniosły się na terytorium Zairu i Rwandy. Informowano o tysiącach zabitych i setkach tysięcy uchodźców oraz niewystarczającej pomocy międzynarodowych organizacji humanitarnych).

29 lipca – Chiny ogłosiły bezterminowe moratorium na wybuchy nuklearne.

20 sierpnia – Po Konferencji Rozbrojeniowej w Genewie Indie zgłosiły weto wobec projektu Traktatu o całkowitym zakazie prób z bronią jądrową.

26 sierpnia – Byli prezydenci Korei Południowej Czon Du Hwan i Ro Te Wu oskarżeni o korupcję i nadużycia władzy otrzymali wyrok śmierci (Czon) i długoletniego więzienia (Ro), złagodzone następnie przez urzędującego szefa państwa.

27 sierpnia – Rząd Izraela ogłosił plan rozwoju osadnictwa żydowskiego na Zachodnim Brzegu Jordanu. (W odpowiedzi dwa dni później Palestyńczycy ogłosili strajk powszechny na tych obszarach; w starciach zbrojnych po obu stronach zginęło ponad 50 osób).

3–4 września – USA przeprowadziły atak raketowy na cele wojskowe w Iraku, zmuszając jednostki irackie do wycofania się z Kurdystanu.

4 września – Po raz pierwszy po wyborze na premiera Izraela Netanjahu spotkał się z Arafatem.

10 września – Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło większością głosów CTBT, otwierając dokument do podpisu przez poszczególne kraje.

18 września – Północnokoreański szpiegowski okręt podwodny rozbił się na skałach u wybrzeży Korei Południowej. (Część 26-osobowej załogi zginęła w nie wyjaśnionych okolicznościach, poszukiwania pozostałych trwały do 7 listopada. Większość pozostałych została zastrzelona przez siły bezpieczeństwa Seulu. W grudniu zwłoki szpiegów wydano Phenianowi).

19 września – Przedstawiciele rządu Gwatemali i lewicowej partyzantki podpisali porozumienie o zawieszeniu broni i podjęciu rozmów pokojowych.

27 września – Wojska fundamentalistów islamskich Talibów opanowały Kabul. Na zajętych terytoriach kraju wprowadzono prawo islamskie, zamordowano byłego prezydenta Nadżibullaha i członków jego rodziny.

– Premier Japonii rozwiązał parlament i rozpiął nowe wybory.

20 października – Wybory w Japonii wygrała Partia Liberalno-Demokratyczna. Urząd premiera objął ponownie Ryutaro Hashimoto.

– Polityk prawicowy Jose Arnaldo Aleman Lacayo zwyciężył w wyborach prezydenckich w Nikaragui, pokonując kandydata sandinistów Daniela Orteę.

21 października – Podczas swej podróży bliskowschodniej prezydent Chirac wezwał Izrael do wyrażenia zgody na utworzenie państwa palestyńskiego.

22 października – ONZ poinformowała, że ponad 300 tys. uchodźców Hutu opuściło obozy we wschodnim Zairze po rozpoczęciu przed dwoma tygodniami walk pomiędzy armią zairską a osadnikami Tutsi, którym nakazano opuszczenie kraju. (Mediacja międzynarodowa i pomoc międzynarodowych organizacji humanitarnych przejściowo złagodziły sytuację. Uzgodniona w listopadzie operacja pokojowa kierowana przez Kanadę nie doszła do skutku).

24 października – Minister spraw zagranicznych Wielkiej Brytanii Malcolm Rifkind skrytykował sugestię prezydenta Chiraca, by Europa odgrywała równą USA rolę w bliskowschodnim procesie pokojowym.

26–27 października – W Pakistanie miały miejsce masowe demonstracje przeciwko rządowi Benazir Bhutto oskarżanemu o korupcję.

28 października – Kanclerz Kohl podczas wizyty w Indonezji powiedział, że ten kraj powinien być bardziej otwarty na problemy praw człowieka.

30 października – ChRL ostrzegła państwa europejskie, by nie mieszały się w sprawy Tybetu.

1 listopada – ONZ poinformowała, że Konwencja o zakazie broni chemicznej wejdzie w życie w kwietniu 1997 r. po jej ratyfikacji przez Węgry jako 65. państwo. USA i Rosja nie ratyfikowały tego porozumienia.

3 listopada – Wysoki Komisarz ONZ ds. Uchodźców wezwał państwa członkowskie do jak najszybszego uruchomienia masowej pomocy humanitarnej dla uciekinierów we wschodnim Zairze.

5 listopada – Prezydent Pakistanu zdymisjonował premier Benazir Bhutto (oskarżoną o korupcję i nepotyzm) oraz rozwiązał Zgromadzenie Narodowe, mianując tymczasowym szefem rządu Malika Meraja Halida, który w styczniu 1997 r. wygrał wybory parlamentarne.

9 listopada – Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło rezolucję w sprawie sytuacji uciekinierów Hutu w Zairze. (W grudniu poinformowano, iż połowa z 540 tys. uchodźców rwandyjskich powróciła do domów).

19 listopada – USA zgłosiły weto w formalnym głosowaniu w Radzie Bezpieczeństwa wobec projektu przedłużenia Butrosowi Butrosowi-Ghalemu mandatu Sekretarza Generalnego ONZ na kolejną kadencję.

– W Watykanie papież Jan Paweł II przyjął Fidela Castro. Dyktator zaprosił papieża do złożenia wizyty na Kubie.

19–21 listopada – Sekretarz stanu USA złożył wizytę w ChRL. Omawiano kwestie nieproliferaacji broni masowego rażenia, kwestie handlowe oraz problematykę praw

człowieka. Otworzyło to serię wymiany wizyt na wysokim szczeblu przedstawicieli obu państw.

24–25 listopada – Szefowie państw APEC podczas spotkania w Manili uzgodnili w sposób prawnie nie wiążący zniesienie ceł na zaawansowane technologicznie wyroby przemysłowe do 2000 r.

28 listopada – Referendum konstytucyjne w Algierii zdecydowało o umocnieniu władzy prezydenta i utrzymaniu zakazu działalności radykalnych partii islamskich.

30 listopada – Na szczycie ASEAN w Dżakarcie przyjęto Kambodżę, Laos i Myanmar w poczet pełnoprawnych członków tej organizacji.

– Władze Sierra Leone i przywódca rebeliantów podpisali porozumienie pokojowe kończące 5-letnią wojnę domową.

7 grudnia – Jerry Rawlings, urzędujący prezydent Ghany (od 1981 r. szef wojskowej junty), został ponownie wybrany na szefa państwa.

17 grudnia – Terrorysty z marksistowskiego Ruchu Rewolucyjnego Tupaca Amaru zajęli rezydencję ambasadora Japonii w Limie, biorąc ponad 400 zakładników, w tym członków rodziny szefa państwa i kilku dygnitarzy państwowych. Za ich uwolnienie zażądali uwolnienia uwięzionych w Peru swych współbojowników.

19 grudnia – Rząd izraelski poinformował o planach rozwoju osadnictwa żydowskiego na Zachodnim Brzegu Jordanu. Waszyngton zagroził wycofaniem gwarancji kredytowych dla Izraela.

Rok 1997

1 stycznia – Nowi członkowie Rady Bezpieczeństwa ONZ: Japonia, Kenia, Kostaryka, Portugalia i Szwecja zastąpili Botswanę, Honduras, Indonezję, RFN i Włochy.

2 stycznia – Kofi Annan (dotychczasowy zastępca Sekretarza Generalnego ONZ) objął urzędowanie jako Sekretarz Generalny Organizacji. (Wybrany oficjalnie 16 grudnia, oznajmił, że jednym z jego priorytetów na nowym stanowisku będzie przekonanie USA do spłaty długów wobec ONZ. Sprawy te omawiano 23 stycznia podczas jego oficjalnej wizyty w Waszyngtonie).

15 stycznia – Przedstawiciele Izraela i Autonomii Palestyńskiej parafowali porozumienie o wycofaniu Izraelczyków z Zachodniego Brzegu Jordanu. Arafat zobowiązał się do zlikwidowania infrastruktury terroru islamskiego, Izrael zachował prawo do wskazania obszarów, które nadal pozostaną pod ochroną jego wojsk. (Dwa dni później jednostki izraelskie wycofały się z Hebronu, zachowując kontrolę nad dzielnicą żydowską).

23 stycznia – Minister spraw zagranicznych Kanady złożył wizytę w Hawanie i podpisał z władzami Kuby porozumienie handlowe. Krok ten potępił Waszyngton. Jednocześnie Francja podniosła kwoty kredytowe dla Kuby.

26 stycznia – W Pekinie odbyło się spotkanie mianowanej przez ChRL legislatury Hongkongu, która w lipcu 1997 r. zastąpi demokratycznie wybrane władze enklawy brytyjskiej.

29 stycznia – Biały Dom opublikował raport w sprawie demokratycznej transformacji na Kubie, zapowiadający pomoc finansową dla wyspy po ustąpieniu Fidela Castro. W odpowiedzi władze w Hawanie zorganizowały antyamerykańskie manifestacje.

12 lutego – Kryzys prezydencki w Ekwadorze zakończył się desygnowaniem nowego szefa państwa.

– Hwang Jong Jan – jeden z komunistycznych przywódców Korei Północnej zwrócił się o azyl polityczny w Ambasadzie Republiki Korei w Pekinie. (Władze w Phenianie uznały to początkowo za porwanie, ostatecznie przyznając się 19 lutego do ucieczki swego dygnitarza).

25 lutego – Prezydent Clinton zapewnił władze chilijskie o swoim poparciu dla zawarcia porozumienia o wolnym handlu z tym krajem.

26 lutego – Władze Izraela przyjęły plan budowy nowego osiedla żydowskiego na należących do Palestyńczyków terenach we wschodniej Jerozolimie. Przywódcy Autonomii Palestyńskiej zagrozili rozpoczęciem nowej intifady oraz proklamowaniem państwa palestyńskiego ze stolicą w Jerozolimie jako działania obronne ludności arabskiej.

– Szefowie dyplomacji Organizacji Jedności Afrykańskiej zapowiedzieli zwołanie w połowie marca nadzwyczajnego szczytu poświęconego sytuacji w Afryce centralnej i wschodnim Zairze.

luty – Władze w Pekinie poinformowały o śmierci Deng Siao-pinga (19 lutego), co zapoczątkowało falę międzynarodowych spekulacji o przyszłość przywództwa w ChRL. Zarówno prezydent Jiang Zemin, jak i premier Li Peng – główni kandydaci do sukcesji po Dengu – zapowiedzieli „dalsze podążanie drogą wskazaną przez zmarłego przywódcę”.

– W Wielkiej Brytanii i Stanach Zjednoczonych poinformowano o udanych eksperymentach genetycznych polegających na klonowaniu dorosłych zwierząt (owcy i mały). Wywołało to falę ożywionych dyskusji o granicach i etyce badań genetycznych.